

KOMENTARIÁT

**psychosociální
mozaika
o přetlaku**

KOMENTARIÁT

psychosociální mozaika o přetlaku

Postavy

ALEŠ, hyperakutik, jinak hudební skladatel

CYRIL, psycholog a psychoterapeut

BRIGITA, jeho žena, psychiatryně

BEDŘICH, dirigent, operní ředitel a dramaturg

CECÍLIE, sexuoložka

ANASTÁZIE, reprodukční specialistka

Pozn.: Jedná se pouze o fikci.

Je velmi nepravděpodobné, že by někdo mohl zažívat to,
co zažívá hlavní hrdina, ale není to ani vyloučené...

KOMENTARIÁT

Tma. Světlo. Vidíme přijímací místnost psychologa a psychoterapeuta Cyrila. Ten povstane a křečovitě se pousměje s napřáhnutím ruky.

CYRIL   Ááá – Vítejte!

Ostýchavý Aleš opětuje podání ruky.

ALEŠ   Dobrý den, omlouvám se za zpoždění, doma mě něco zdrželo...

CYRIL   A copak to bylo? Sedněte si, prosím...

ALEŠ   Ále, něco... Tentokrát něco moc podivuhodného...

CYRIL   Vyprávějte...

ALEŠ   Pane doktore, vůbec nevím, z jakého konce to mám vzít, ale nemohl jsem kvůli tomu téměř vyjít ven z domu...

CYRIL   Aha...

ALEŠ   Týká se to opět mé dosud nezapočaté symfonie, ale ujišťuji vás, že protentokrát to bylo všechno až moc zvláštní.

CYRIL   Zvuky, hlasy, vidiny, halucinace? Podívejte, abych k vám byl upřímný, začínám pochybovat o vaší diagnóze. Mimo hyperacusis, tedy přecitlivělosti na zvuky nebo jiné vjemy, kterou zjevně trpíte, budeme muset zvažovat i těžší paranoidní schizofrenii. Už

jsem o tom přemýšlel dříve, ale dosud jste jaksi nevykazoval znaky právě této nemoci...

ALEŠ   Paranoidní co?

CYRIL   Bylo by dobré vyhledat pomoc psychiatra, aby stanovil přesnou diagnózu a byla vám nasazena potřebná medikace. Bez ní už to totiž asi neovládnete.

ALEŠ   Počkejte přeci! Já jsem vám to nestihl dopovídat! Ty zvuky jako táhlé tóny tam sice jsou, ale rozhodně nevykazují rozměry nějaké vztahovačnosti nebo – jestli tomu správně rozumím...

CYRIL   Nu, nepředbíhejme, ani nepředjímejme. Pokračujte tedy...

ALEŠ   Souvisí to spíše se sněním. Víte, před naším setkáním jsem si šel lehnout, spal jsem a...

CYRIL   A?

ALEŠ   Nejenže jsem přemýšlel, že konečně založím rodinu, ale také se mi zdálo o jisté múze, která...

CYRIL   Ano?

ALEŠ   Byla to velmi vábná nymfa nebo spíš siréna, ale v tom snu tak na hony vzdálená!

CYRIL   Máte na mysli erotické sny?

ALEŠ   Mám pocit, že to nebylo normální a ve spojení s těmi zvuky...

CYRIL Pokud potřebujete i sexuologické vyšetření, budete si ho muset domluvit sám...

ALEŠ Ne, zadržte. Chci říci, že z psychologického hlediska... Sny se naprosto vždy – alespoň v mém případě – výrazně rozcházejí s realitou!

CYRIL Ale to je naprosto normální! Vaše potenciální žena za vás žádnou symfonii nenapíše!

ALEŠ Já jenom chtěl, abyste věděl, že v tom snu... Je to tak blízko, dalo by se říct na dosah, a přitom... Když pak potkávám ženy na ulici, v tramvaji, nezavadí o mě ani pohledem.

CYRIL Musíte se seznamovat. Komunikujte. Buďte otevřený. A když máte něco na srdci nebo se vám daná žena zamlouvá, oslovte ji.

ALEŠ Těch múz, o kterých se mi zdá, je více a jsou jiné... Splynou s vámi a nepodbízejí se...

CYRIL Neplette si sny s realitou. Uvědomte si, jakou ženu vlastně hledáte.

ALEŠ To je právě to. Již nehledám, protože jsem našel.

CYRIL ?

ALEŠ Je to ona vábnička z mého snu.

Cyril se cynicky zasměje.

CYRIL A jak vypadá?

ALEŠ   Její vizáž je neurčitá, mluví na mě skrze tóny a je natolik... jak bych to řekl...

CYRIL   No vidíte to! Počkejte chvíli...

Cyril vytáhne z náprsní kapsy svůj mobilní telefon a vytočí číslo.

CYRIL   Drahoušku, neruším? Rád bych u tebe nechal vyšetřit jednoho svého pacienta...

Tma. Světlo. Na scéně jsou spolu Cyril se svou ženou Brigitou v ložnici jejich domu.

CYRIL   Tak jak se daří našim broučkům ve škole?

BRIGITA   Nějací spolužáci se jim prý smějí. Dobírají si je oba ve škole a krom toho o nich píšou jmenovitě i na internetu.

CYRIL   A co konkrétně?

BRIGITA   Nevím, samé hlouposti. Nejdřív má Dora špatné oblečení, podruhé se jí nepodaří výklad u tabule, Boris zase nemá v pouzdře tužky nebo dostane psaní od spolužačky, která potom na netu zveřejní jeho odpověď. Prostě samé nesmysly, ale mrzí mě, že nemají od ostatních nikdy klid.

CYRIL   Zavoláme třídní učitelce, to už přesahuje všechny meze.

BRIGITA   No jenže učitelka jim nemůže zakázat sociální sítě. Děti pořád něco komentují a vyžívají se v tom; éra této komunikace jim zjevně vyhovuje. Jsou jízlivé, drzé a nesmlouvavé. Uplatíš je jen čím dál dražšími

dárky, značkovým oblečením a elektronikou.

CYRIL To už dnes asi ani jinak nejde, bylo i hůř... A co říkáš na našeho Aleše?

BRIGITA S ním je to trochu složitější... Vlastně bych řekla, že trpí závažnější chorobou, zvanou Aspergerův syndrom, což je jistá forma autismu. Nejeví zájem o okolí, straní se, a přitom je velmi hudebně nadaný, podle všeho má absolutní sluch. Ale ty hlasy, skoro ze záhrobí...

CYRIL Víím, o co jde. Takže to podle tebe není schizofrenik?

BRIGITA Vykazuje znaky schizofrenie, jenže ty hlasy, které slyší, nejsou natolik intenzivní, aby potřeboval psychofarmaka. A navíc jsou spojené jen s jeho sněním a nemají reálné kontury vyjma těch jeho pocitů o pomluvách, což v rámci mezí může být normální. Zdá se totiž, že i bez léků to zvládá docela dobře, a hlavně – nejeví typické symptomy vztahovačnosti, ani depresí či rozpolcenosti. Když došlo na medikaci, tvrdil, že si bez toho poradí. U něj je to komplexně náročnější problém v navazování vztahů, potřebuje spíše terapeutickou pomoc.

CYRIL Ale proč k nám tedy dochází? Pořád hovoří o nezapočaté symfonii, o touze založit rodinu. Má jediné štěstí, že za svou tvorbu v minulosti byl náležitě finančně oceněn, z čehož čerpá i dodnes; jinak by totiž byl vyloučen zcela i sociálně. Jako

psycholog či terapeut si proto nemohu dovolit selhání, protože svého času byl velmi uznáván i společensky. Ale přeci jenom – dnes? Je na pokraji zájmu i zhroucení. Přerušil v oboru veškeré styky... Kdo mu nyní tu symfonii přehraje, až ji napíše, jestli vůbec? A proč o tom neustále jenom mluví?

BRIGITA O tom bych vůbec nepochybovala, dělá mi starost spíš ta jeho zbožňovaná „múza“ z jiného světa. Budu mu muset časem nabídnout hospitalizaci.

Mezihra č. 1. Brigita spíše ze zvědavosti v noci studuje ve své pracovně Alešovy materiály – scéna skoro jako z hororu.

Tma. Světlo. Přijímací ordinace psychiatryně Brigity. Je to o několik dní dříve než předešlá scéna.

BRIGITA Tak, co tu dnes mám? Má přijít manželův klient, tak uvidíme. Ta práce mi vážně leze na mozek! *(vezme si neidentifikovatelný prášek a zapije ho vodou z kohoutku)* Jestli se z toho nezblázním já, tak kdo jiný? Ta Dora mi vážně dělá starosti, musí chudák trpět neustálé ponižování od svých spolužáků... A Boris skoro to samé... A maminka aby to přes učitelky pořád zachraňovala! *(zaklepání na dveře)* Dále!

ALEŠ *(vejde)* Dobrý den přeji...

BRIGITA *(po chvíli)* No tak, posad'te se přeci, nestůjte tam u dveří...

ALEŠ Děkuji. *(sedne si na židli přes stůl oproti ní)*

- BRIGITA Již dříve mi volal manžel, že byste mě možná mohl potřebovat. Já mezitím... no... Nejdříve mi o sobě něco povězte...
- ALEŠ No... Jsem skladatel vážné hudby a...
- BRIGITA A... co vás trápí?
- ALEŠ Nejasné nebo špatné sny, neslučitelnost mé psychiky s realitou a...
- BRIGITA Podívejte se, nejprve musíme udělat celkovou analýzu vašich potřeb, abychom zjistili, co s vámi dále... Ty špatné sny, to znamená co?
- ALEŠ Nevím... Těžko se o tom hovoří, ale... vystupuje v nich de facto stále ta stejná žena, která mě chce políbit, abych konečně začal psát svou vrcholnou symfonii.
- BRIGITA Žijete s někým, máte přítelkyni, děti?
- ALEŠ Ne, bohužel ne.
- BRIGITA A co vám v tom brání?
- ALEŠ Nevím, ostych, bariéry, stud...
- BRIGITA Máte rodiče, přátele?
- ALEŠ Ne, bohužel nic z toho.
- BRIGITA A z čeho žijete, kde bydlíte?

ALEŠ V minulosti jsem hodně skládal, chodí mi tantiémy z hudební tvorby vytvořené v minulosti, víceméně však jen tak tak utáhnou svůj byt... Ale přežít se dá... A delší dobu si spořím na horší časy... Nežiju si na vysoké noze, přestože jsem na to byl zvyklý, protože jsem byl znám jako skladatel po celém světě...

BRIGITA A o sobě mi něco řeknete?

ALEŠ No... Někdy mívám takový pocit, že lidé kolem mě mě mají za hnidopicha nebo samotáře, protože se s nimi moc nebavím, ale sám sebe považuji spíše za misantropa, jelikož jejich společnost moc nevyhledávám a hnusí se mi. Znáte to – pomluvy, soudy, drby...

BRIGITA A hlasy nějaké slyšíte?

ALEŠ Ne, jen ten líbezný tón ze snu...

BRIGITA Jaký tón? Můžete mi to popsat trochu podrobněji?

ALEŠ Siréna nebo nymfa... Volá mě do svých sítí a chce, abych napsal symfonii, své vrcholné dílo, a zplodil dítě...

BRIGITA Podívejte se, mohla bych vám napsat nějakou medikaci, ale nejsem si zcela jistá, zda ji vlastně potřebujete. A zároveň nevím, jak jinak bych vám mohla pomoci... Takže setrváte v terapii u mého manžela a možná pouvažujeme i o skupině.

ALEŠ Ne, proboha jen to ne! Nechci ventilovat své problémy před cizími lidmi!

BRIGITA   Ti lidé mohou mít podobné problémy, třeba si s někým sednete a...

ALEŠ   Ne, prosím ne, toto zásadně odmítám! Nejsem psychiatrický případ! Jsem jinak úplně normální!

BRIGITA   O tom nepochybuji, ale proč jste tedy vyhledal moji pomoc? Nebo pomoc mého manžela? Víím, že je sice jen psychoterapeut, ale přeci jen...

ALEŠ   Co já víím, slyšel jsem na něj dobrá doporučení a byl jsem zvědavý, tak...

BRIGITA   Aha. A když se s nikým tedy nestýkáte, jak jste tvrdil, tak od koho jste taková doporučení slyšel?

ALEŠ   To všechno v těch snech. Vábí mě tam. Všechny důležité věci se mi zjevují v mých snech jako představy, které se mají uskutečnit...

Dodekafonní muzika. Tma. Světlo. Ve stejné ordinaci asi o měsíc později.

BRIGITA   Takže... změnilo se od naší poslední návštěvy něco?

ALEŠ   Ano! To, co napíšu, nebude symfonie, ale opera! A už mám i námět a víím, kam s tím mám pak jít!

BRIGITA   A jaký námět?

ALEŠ   No, bude se to jmenovat „Komentariát“, taková zvlá oproti systému, kde všichni všechno komentují, ke všemu mají výhrady, nic jim není dost dobré a ke každé věci mají milión připomínek.

Kupříkladu si o něčem ve špatném povídají na ulici, drbou v dopravních prostředcích, na sociálních sítích, prostě s ničím nejsou spokojeni a všechno kritizují. Politiky, to, jak se kdo obléká anebo jak se chová, prostě nic jim není svaté, dokonce ani sousedi. To všechno je dost hanlivé a nepřívětivé, takový výsledek svobody slova, a závidí si vše, i to, co nemají. V tomhle státě vedou dnes totiž hlavně hospodské řeči, mediální plátky, které ovládají masy, a pomluvy, na čemž se i dost vydělává, prostě dost lidí se na tom přizívuje. Onen Komentariát je tak vyjádřením jakéhosi státního zřízení, blízkého postojům naší země, v němž má kdekerá intrika větší váhu než jakákoli jiná pravda. A každý je zvědavý, jak všechny ty lži dopadnou.

BRIGITA To je sice skvělé, nicméně já se spíše ptala, co se změnilo přímo u vás...

ALEŠ Už nic neřeším! Jsem připravený hlavně tvořit! Teď nastala ta správná doba!

Tma. Světlo. Přijímací místnost dirigenta.

BEDŘICH Tak s jakou jste za mnou přišel novinkou? Tak dlouho jsme se neviděli!

ALEŠ Nakonec jsem se nerozhodl zkomponovat symfonii, ale operu. Moderní operu. Žádná dodekafonie, ale líbivé tóny a libozvučné melodie tak, jako to dělal Mozart!

BEDŘICH K tomu jste měl předpoklady vždy! Tak povídejte!

ALEŠ V prvním dějství... Raději si počkejte na výsledek!
Přijdu s ním za dva týdny.

BEDŘICH To mě budete tak dlouho napínat? Veřejnost už je na vás po tak dlouhé odmlce velmi zvědavá a o svých předpokladech jste ji mohl přesvědčit již několikrát!
A jaké je vlastně téma té nové opery?

ALEŠ Vyčkejte. Se vším přijdu za čtrnáct dní. Provázejí mě však noční múzy, díky nimž jsem schopen dokončit dílo i dříve!

BEDŘICH To jsem vážně zvědav! Nemohu se dočkat! Tak směle do toho!

Tma. Světlo. Přijímací ordinace sexuoložky.

CECÍLIE Co vás k nám přivádí, pane Aleši?

ALEŠ Chci založit rodinu. Hned.

CECÍLIE No... To asi nepůjde tak rychle... Prosím, zaujměte své místo.

ALEŠ Nevím, jak na to. Žádná žena se mnou nechce navázat kontakt.

CECÍLIE Tomu nerozumím. Jaký kontakt?

ALEŠ Po letech studií, kdy pro mě komunikace nebyla problém takřka s nikým, se všichni nějak odcizili. Cestoval jsem po světě se svými skladbami, dirigoval, a mezitím se jáma mezi mnou a ženami stále více prohlubovala.

- CECÍLIE Jste stále panic?
- ALEŠ Ne, to ne, ale už nevím, jak bych navazoval kontakty.
- CECÍLIE Přitahují vás, doufám, ženy?
- ALEŠ To ano, ale k sexu cítím jakoby takový odpor, který má hořkou příchut'. Nevím si rady.
- CECÍLIE V dnešní době nejrůznějších seznamek se můžete sejít s jakoukoli ženou, s níž si padnete do oka, výhradně za účelem sexu. Jsou i kluby, nevěstince...
- ALEŠ Potřebuji nejprve kamarádku a pak teprve to další. A nevím, kde ji hledat.
- CECÍLIE Zkuste opravdu nejprve projít všechny seznamky, povídat si s více ženami najednou, vyměnit si fotografie a informace o vašich zálibách...
- ALEŠ Víte, už i okolí se na mě divně dívá, sousedi v domě si povídají, že jsem ještě poměrně mladý a nemám partnerku. Ty jejich nesnášenlivé řeči, pohledy a komentáře...
- CECÍLIE Lidé mají obvykle ve zvyku se k něčemu vyjadřovat, ale vy se tím nemůžete nechat strhnout, ani tomu podléhat, zaměřte se jen a jen na svůj cíl. Lidi už nezměníte, jsou prostě takoví a není potřeba se tím více zabývat.
- ALEŠ Navíc mě to pudí spíše k tvorbě a chystám se i na základě některých těchto myšlenek napsat své celoživotní dílo.

CECÍLIE To je možná úctyhodné, ale byla by vás škoda, tedy pokud přicházíte s tím, že chcete založit rodinu a nejde vám to. Každý to řeší. Jinak, po svém, ale každý. A pokud byste svého cíle nedosáhl, byl byste nejspíše hodně zklamán. Na poznámky ostatních i to vaše dílo se na chvíli vykašlete. Dejte si relax, uvolněte se, projděte seznamky a přijďte se mi ukázat za čtrnáct dní.

ALEŠ Dobře.

Tma. Světlo. Ordinace psychiatryně Brigity.

BRIGITA Co se všechno přihodilo od naší poslední návštěvy?

ALEŠ Jak se to vezme. Opera už je takřka dokončená a seznamuju se na internetu – zatím ale bohužel bez úspěchu.

BRIGITA Můžete prosím podrobněji rozvést to seznamování?

ALEŠ Už jsem absolvoval i několik schůzek, ale jako by mi byla víceméně nepříjemná přítomnost kohokoli dalšího vedle mě. A souvisí s tím nešťastně též má přecitlivělost na zvuky a jiné podněty, vlastně je v podstatě jedno, jestli někdo vedle mě je anebo ne, ale ta vnímavost na zvuky nebo nějaké jiné rušivé elementy, jako například hluk zvenčí nebo z jiných bytů přes stěny, je vedle přítomnosti jiného člověka o to horší. Mlaskání, pokašlávání, popotahování, smrkání, chraptění a tak podobně.

BRIGITA Takže mezi vámi a vašimi potenciálními

partnerkami k ničemu nedošlo?

ALEŠ Ne, naprosto ne. Když už se k tomu schylovalo, vždy se sebraly a odešly z bytu. Byly to nejrůznější výmluvy typu, že už něco mají a tak podobně.

BRIGITA Nevzdávejte to a hlavně nezoufejte.

ALEŠ Jinak v té opeře rozvádím velice zajímavé téma komentářů...

BRIGITA Povídejte.

ALEŠ A dospěl jsem k závěru, že veškerá zloba, agrese a nenávisť pramení z nevyčištěné první čakry a že...

BRIGITA Ano, zajímavé... Pokračujte...

ALEŠ A že každý člověk má své světlo i stín, tedy hranici, za kterou nepustí nikoho jiného než sebe.

BRIGITA Záleží asi na tom, ke komu si jakou důvěru vytvoříte. Ale jak jste to myslel s tou zlobou a záští?

ALEŠ Pomluvy, drby, laciné povídačky z pavlače a všechny ty hanlivé a urážlivé poznámky z ulice. Co komu je do mého života, jak bych ho měl vést, s kým se stýkat či nestýkat, nebo jak by měl můj život navenek vypadat?

BRIGITA Také se s tím setkávám, zejména pokud jde o mé děti ve škole. Spolužáci se jim z nejrůznějších důvodů vysmívají a někdy to hraničí až s šikanou. Každopádně, co vaše múzy z jiného světa?

ALEŠ Pomáhají mi dokončit mé dílo a také nasměrovat mě ke správné ženě v reálném životě. Ale jako by mé srdce patřilo jen jedné z těch múz, která se mi zjevuje pravidelně.

BRIGITA Podívejte se, já už moc nevím, co s vámi. Nezlobte se, že vám to takto říkám, ale co byste řekl hospitalizaci v psychiatrickém zařízení na několik týdnů? Měl byste tam permanentní dozor za účelem pozorování vašich myšlenkových toků, přišel byste na jiné podněty, zotavil byste se... Už jsem to zvažovala dávno, ale bála se vám to nabídnout, když jste odmítnul i dříve navrhovanou medikaci.

ALEŠ Počkejte s tím ještě. Začal jsem navštěvovat i sexuoložku, která mi dává užitečné rady, jak se vymanit ze samoty a najít si partnerku.

BRIGITA Vydržte, a všechny ty ženy ze schůzek odmítly zároveň další setkání s vámi?

ALEŠ Bohužel ano... Když jsem se rozhovořil o své práci...

BRIGITA Ano, takový druh práce asi není v současné době zrovna magnetem. Zeptám se tedy ještě jednou: pouvažujete o té hospitalizaci v budoucnu?

ALEŠ Ano, zvážím to.

Mezihra č. 2. Bedřich nadšeně diriguje, předvádí se a vyžívá na téma hlavního motivu Monteků a Kapuletů z Prokofjevova Romea a Julie.

Tma. Světlo. Kancelář dirigenta Bedřicha.

- BEDŘICH Už jsem se nemohl dočkat! Tak ukažte, co mi nesete, honem, Aleši!
- ALEŠ Tady je celá partitura pro velký orchestr a tady je libreto. Jsem autorem obojího.
- BEDŘICH Ukažte! Ty da dý da dá! No to vypadá skvěle! Projdu si to ale v klidu a pak to předám řediteli divadla. Jeví se to zatím velmi zajímavě a nadějně... A co ženská, rýsuje se už něco? Počkejte... Název „Komentariát“, to má značit co?
- ALEŠ Přečtete si v klidu i libreto. Myslím, že vás zaujme.
- BEDŘICH Vy jste byl vždycky multitalent! No zní to neobvykle, ale snad to přitáhne nějaké lidi... Povězte mi ale teď něco v rychlosti alespoň o tom námětu...
- ALEŠ Hlavní hrdina je sužován poznámkami okolí...
- BEDŘICH S čímž si ale doufám hravě poradí! Dneska se lidi chtějí bavit! Kde jste hledal inspiraci?
- ALEŠ No... U jedné kamarádky...
- BEDŘICH I vy proutníku! Zas vám nějaká sedla na lep? Byl jste vždycky divočák!
- ALEŠ Pane dirigente, místy je ta hudba velmi složitá, prokomponovaná do nejmenšího detailu a je potřeba držet se pečlivě každé noty...
- BEDŘICH Nebojte se, náš orchestr zvládne vše! Tak jako v minulosti! Věřím, že to bude pecka našeho

repertoáru a že kasa divadla se začne opět plnit! Diváci a posluchači už jsou na váš comeback více než zvědaví!

ALEŠ Vůbec o tom nepochybuje, i já jsem více než zvědavý na premiéru a skvostné provedení od vašich muzikantů a zpěváků!

BEDŘICH Fajn, to jsem rád, že si rozumíme. Přečtu si to. A nyní jako malou pozornost ode mě přijměte tento šek (*předá mu šek*). Berte to jako zálohu za neschetné množství repríz, které vaše opera bude bezesporu mít.

ALEŠ Děkuji a přeji příjemné studium mého snad celoživotního vrcholného díla. Kdy se mám přijít ukázat?

BEDŘICH Zkuste to hned zkraje příštího týdne. Mám teď sice spoustu práce, ale tohle má přednost.

ALEŠ Výborně. Těším se. Ať se daří.

Tma. Světlo. Ordinace sexuoložky.

CECÍLIE Jak jste tedy pochodil na seznamkách?

ALEŠ Bídňě. Snažil jsem se seznamovat seč, jak se dalo, leč bez úspěchu.

CECÍLIE Žádné společné zájmy s nikým, žádná jiskra nepřeskočila a žádná šance na úspěch?

ALEŠ Ne, bohužel, ty ženy jsou dost jiné než můj vysněný

ideál, a navíc pořád někam spěchají...

CECÍLIE Ale co s vámi dále, Aleši?

ALEŠ Přemýšlel jsem ještě o jedné možnosti...

CECÍLIE Ano a o jaké?

ALEŠ Chtěl bych darovat své chřímě nějaké nezadané ženě...

CECÍLIE Jak to myslíte? Svě sperma?

ALEŠ Ano, své semeno...

CECÍLIE Počkejte, nezhazujte ještě své ostatní šance. Nikdo přeci neřekl, že kupříkladu nejste atraktivní. Jste sice specifický, máte netradiční zájmy a nemoc... Nepletu se, že chodíte i k psychiatrovi, že?

ALEŠ Jen pro ujasnění diagnózy a k psychologovi na terapeutická sezení ve dvou. Žádné prášky neberu. Jej! Ted' jsem si uvědomil, že jsem zapomněl na naši poslední návštěvu!

CECÍLIE Máte toho ted' asi po doktorech více... Snad nám to pojišťovny proplatí (*směje se*).

ALEŠ A co byste mi tedy radila?

CECÍLIE Rozhodně ne asistovanou reprodukci. Navíc si musíte uvědomit, že ta je v současné zákonné podobě poskytována pouze neplodným párům...

ALEŠ A co to v praxi znamená?

CECÍLIE V praxi to znamená, že darujete svůj výměšek pouze registrovanému páru na klinice, v němž je například muž z oné dvojice neplodný, ale to narozené dítě v případě úspěšně provedené reprodukce neuvidíte, a to ze zákona. Na to dítě nebudete mít žádný právní nárok. Bude pouze jejich, a takže jen toho páru, kterému darujete své sperma.

ALEŠ To jsem nevěděl... Myslel jsem, že nějaká opuštěná nešťastná žena bez partnera by třeba o to stála...

CECÍLIE Omyl, to byste si nejprve takovou ženu musel najít mimo kliniku. A proto neváhejte a hledejte! Dál! Nějaká pravá bez chlapa se určitě najde!

ALEŠ Když myslíte... Není to ale tak jednoduché, jak se zdá...

CECÍLIE Bavte se s ní také otevřeně o sexu a přijďte zas!

Sexuoložka vstane a napřáhne na rozloučenou ruku.

Tma. Světlo. Ordinace psychologa a psychoterapeuta Cyrila.

CYRIL Co se stalo, že jste mě při minulém námi domluveném termínu nenavštívil?

ALEŠ Pane doktore, má to zase na svědomí jedna z těch múz, díky níž se mi podařilo dokončit mé vrcholné dílo. Absolvoval jsem navíc řadu seznamovacích schůzek a začal jsem mít při své poruše přecitlivělost i na pachové vjemy nebo na sykvavky a hloupý smích.

- CYRIL A jak se to projevuje? Vašeho fantasmagoria se asi už nezbavíte, ale kupříkladu ty pachy, to je novinka...
- ALEŠ Všude, naprosto všude. V obchodech, pokud se k někomu přiblížím, v městské hromadné dopravě a mimo to jsem začal také trochu koketovat a zvat si nejrůznější ženy k sobě domů...
- CYRIL To je pokrok! Nicméně byste řekl, že vás ony vjemy spíše odpuzují?
- ALEŠ Přesně tak. A to je i důvod, proč mezi mnou a žádnou ženou zatím k ničemu nedošlo.
- CYRIL Ano, manželka mi o tom něco nastínila. Máte to opravdu těžké. Vaše nemoc neustále postupuje. Proto se zeptám znovu a ta nabídka není příliš složitá, bohužel se nejedná ani o žádný velký výběr... Pomohla by vám spíše skupinová terapie, medikace nebo hospitalizace? Povědíte, co je podle vás nejpřijatelnější.
- ALEŠ Nic, pane doktore! Stále si tak trochu připadám normální, protože hranice normality v dnešní době vymezit nelze, anebo jen velmi těžko. A řada lidí má spoustu jiných problémů, pokud ne podobných.
- CYRIL A ta víla vás tedy provází stále?
- ALEŠ Poté, co jsem dokončil tu operu, už méně, teď se ,o ale zase zjevuje v souvislosti se založením rodiny. Je to takový můj anděl strážný, který mi ve snech radí,

jakým směrem se vydat...

CYRIL A jak to budete řešit, když se vám v tom evidentně zatím nedaří?

ALEŠ Zvažuji možnost asistované reprodukce. Jen tedy nemám k pořízení potomka zatím zvolený protějšek.

CYRIL Jdete na to zeširoka, obšírně a poměrně složitě, ale nemůžu ani jako váš psycholog vidět hlouběji do vaší duše. Přesto vás nechám, abyste jednal, jak uznáte za vhodné, ale nepřepískněte to! Příroda je mocná čarodějka a nevěřím tomu, že by se vám to nemohlo podařit uskutečnit přirozenou cestou! Respektive jsem se s něčím podobným dosud ve své praxi nesetkal! Jste nejen výjimečný člověk, ale bohužel i ojedinělý případ...

Tma. Světlo. Přijímací místnost reprodukční specialistky Anastázie. Zaklepání na dveře. Následující situaci je možno adekvátně více rozehrát – mladá pohledná asistentka a mladý nadějný muž v sobě najdou zalíbení, ale nedokážou se více sblížit, oba jsou nervózní.

ANASTÁZIE Vstupte!

ALEŠ *(vstoupí)* Dobrý den.

ANASTÁZIE Co potřebujete?

ALEŠ *(nesměle)* No... Rád bych daroval své chřímě neplodnému páru.

ANASTÁZIE Jasně. Věk?

ALEŠ Třicet šest.

ANASTÁZIE Nejprve musíte na vyšetření spermiogramu, abychom zjistili, zda je vůbec vaše semeno darovatelné.

ALEŠ Ano.

ANASTÁZIE A ještě musíte vyplnit tento formulář.

ALEŠ V pořádku.

ANASTÁZIE Až ho vyplníte, odeberete se do kabinky.

ALEŠ Rozumím.

Tma. Dodekafonní muzika. Světlo. Kancelář dirigenta Bedřicha.

BEDŘICH Aleši, to jste snad nemyslel vážně?

ALEŠ Co?

BEDŘICH Ta muzika, ty tóny! Mluvil jste o libozvučných notách a líbivých melodiích, ale tohle je čistá dodekafonie! A té je, jak sám dobře víte, dnes až příliš! A ten námět... Nežlobte se, ale lidé se v současnosti chtějí především bavit a nezabývat se těžkými tématy! Myšlenka jedince, který je díky svému poněkud odlišnému vnímání postaven zcela na okraj společnosti, je sice zajímavá, ale naprosto scestná! Nebo tomu mám rozumět tak, že hovoříte sám za sebe z vlastní zkušenosti? To snad ne! Je to

autobiografické? V tom případě je mi vás líto!

ALEŠ Ne, to ne, ale...

BEDŘICH Neříkám, kdyby se s těmi svými slyšiny – nebo jak to mám nazvat – ve finále ten hlavní hrdina vypořádal, ale toto... To bych rozhodně nemohl vypustit do našeho repertoáru! Divadlo by úplně zkrachovalo! Nebo jak jste to myslel?

ALEŠ Šlo spíše o vyjádření toho, že jedinec může být vzhledem ke společnosti velmi slabým článkem...

BEDŘICH Ale vy mu musíte dát naději! Když už ho zatížíte černými a dle mého – neoprávněnými – myšlenkami, musíte mu jako autor nabídnout nějaké východisko! Nezlobte se, ale tento paskvil naprosto neodpovídá tomu, jak by mělo dílo v současnosti vypadat, a bohužel ani tomu, co jste skládal v minulosti...

ALEŠ Nevadí, já naopak jsem to doposud považoval za svou vrcholnou tvorbu, plnou svobody...

BEDŘICH Ale i svoboda vyžaduje určitá pravidla, to jste si neuvědomil?

ALEŠ Můžu se pokusit ten konec ještě trochu poupravit.

BEDŘICH Pochopte ale, že obraz jedince, který se zabývá cizími řečmi více než svým vlastním úsudkem a pak na základě toho jako pod neudržitelným soukolím spáchá sebevraždu, je zcela nezdravý a nezaslouží si pozornost v jakémkoli díle. Dnešní doba má jiné

hrdiny! Ne že bych o tom něco věděl, ale... A proto je tato myšlenka zcela, ale zcela nepřijatelná.

ALEŠ A co Prokofjev, Šostakovič nebo Ostrovský?

BEDŘICH Víte, nejdříve jste mluvil o Mozartovi a primárně jsem potřeboval pro rozveselení publika v již tak dost těžké a náročné době něco lehkého, frivolního, nehledě tedy na vaši minulou tvorbu, která oplývala jen samými pozitivy a mladickým optimismem. Copak si nevzpomínáte na své rozjařené a bujaré trylky? Věřím, že za jiných okolností nebo u jiného divadla byste s tím uspěl, ale já si nemohu na svou zodpovědnost toto jistě jinak velmi zajímavé dílo vzít k nám do orchestru. Musel byste totiž upravit nejen ten zatěžkaný námět, ale především tu příliš depresivní hudbu. Vždyť se to snad ani nedá hrát... A kdo by to vydržel poslouchat déle než pět minut?

ALEŠ Já se na to ještě podívám.

BEDŘICH Vždyť jste ještě stále mladý. Skládejte! Tvořte! Není všem dnům konec! S vašimi případnými úpravami souhlasím, ale pro jistotu mi vraťte tu zálohu, kterou jsem vám dal minule.

Tma. Světlo. Místnost reprodukční specialistky Anastázie.

ANASTÁZIE ... Takže... Váš spermiogram je v pořádku. Není to, pokud jde o geny, žádný velký zázrak, ale jinak je vaše „chřímě“ použitelné. Budete tedy darovat?

ALEŠ Ano, nic jiného si nepřeji.

ANASTÁZIE Budeme potřebovat co nejvíce vašeho sekretu. Odeberte se tedy znovu do kabinky.

ALEŠ Počkejte... Ještě jsem se chtěl na něco zeptat...

ANASTÁZIE Ptejte se.

ALEŠ Dozvíím se, zda mé semeno bylo použito anebo ne?

ANASTÁZIE V žádném případě vám toto nesdělíme. Případné použití je vázáno smlouvou o mlčenlivosti a anonymitě, kterou také podepíšete. Ačkoli je spousta párů, které jsou neplodné a potřebují proto semeno nebo vajíčka, v zásadě si tyto páry nepřejí, aby se o jejich touto cestou zplozeném a narozeném dítěti kdokoli dozvěděl, a už vůbec ne dárci. Navíc legislativa v této republice naprosto vylučuje, aby s narozeným dítětem přišel dárci do styku, i proto je vám za darování spermatu vyměřená odměna. Zcela byste zpřetrhal nově budované rodinné vazby.

ALEŠ A pokud bych se této odměny zdržel? Neřeknete mi ani, jestli se nějaké dítě narodilo?

ANASTÁZIE Jak jsem říkala, tyto informace jsou vázány mlčenlivostí. Ačkoli máte zajímavý profil, který jistě zaujme spoustu maminek, o použití semene vás ze zákona nesmíme informovat.

ALEŠ Víte, jsem delší dobu sám, bez partnerky, a nedaří se mi zplodit dítě přirozenou cestou, ani se seznámit s potenciální rodičkou, byť by to byla jen kamarádka za úplatu. Asi pro ženy nejsem dostatečně přitažlivý,

i když – přesnou příčinu neznám. Možná je i problém spíš ve mně... Mám asi nějaký blok...

ANASTÁZIE Nic z toho bych sice netvrdila, vypadáte vcelku normálně a sympaticky, ale podívejte se – v tomto směru vám nepomohu.

ALEŠ A nemotivovala by vás ani finanční odměna? *(vytáhne z náprsní tašky obálku s tučným obnosem)* Léta jsem si odkládal bokem pro případné nenadálé události...

Anastázie nahlédne nejdříve ostýchavě, ale pak velmi zvědavě dovnitř obálky.

ANASTÁZIE Víte, neměla bych to dělat. Okamžitě bych letěla. Ale když mi slíbíte, že po mně nebudete požadovat informaci, koho jste učinil šťastným, pak vám alespoň řeknu, zda vaše chřímě bylo použito, popřípadě jestli se dítě narodilo zdravé. Můžeme se takto domluvit? V žádném případě se ale o tom nikde nešířte!

ALEŠ Co se dá dělat, alespoň takhle mi to stačí...

ANASTÁZIE No jinak to ani nejde, protože byste vstupem do zcela cizí rodiny způsobil jen problémy, a kdyby se na to přišlo, zavřeli by mě, o což nestojím.

ALEŠ Rozumím. Pakliže všechno klapne, napište mi zprávu, zda a kdy bude moje sperma použito. Tady je na mě vizitka a obálku si nechte. A popřemýšlejte i nad dalšími kroky...

Tma. Světlo. Kancelář dirigenta Bedřicha.

BEDŘICH Tak se nezlobte, ale ani po těch úpravách není vaše dílo použitelné.

ALEŠ Pane řediteli, to mě velice, ale opravdu velice mrzí. Snažil jsem se do toho dát veškeré mé úsilí. Nejenže jsem noty trochu rozveselil, ale zároveň upravil libreto, ve kterém hlavní hrdina už nepáchá sebevraždu, ale svým přeludům se vzepře, najde odvahu i pravou lásku. Není to takto opravdu lepší, ani o fous?

BEDŘICH Ta opera je i nyní celkově velmi zmatená a obsahuje výrazné nedostatky ve své celistvosti. Dílo tak není komplexní, navíc nejsou jasně vymezené vztahy mezi všemi postavami v ději, jejichž charakteristika je nadto více než nepřesná, nedodržujete jednotu místa, času a děje a... a tak dále... Asi máte hodně těžké období a něco vás trápí. A opera tím opravdu trpí. Oženil už jste se vůbec?

ALEŠ Vážený pane dirigente, nevěřím, že by v postmoderním umění nebylo možno předložit umělecké dílo jako je to moje. Představy o „dobře udělané“ opeře, která má splňovat určité parametry, pokud jde o očekávání publika, se zcela roztříštily, jsou dávno překonané, a nové umění už vlastně veškeré hranice boří, respektive je možné takřka cokoli. Ale předpokládal jsem, že to víte.

BEDŘICH Chápu, že se snažíte své dílko obhájit, ale bohužel na

tak malém provinčním městě jako je tohle s ničím takovým průrazným nepochodíte.

Zapíání telefonu. Aleš si čte SMS zprávu.

ALEŠ Počkejte... *(po přečtení se mu na obličeji objeví jízlivý úsměv, najednou dostal chuť do života)* Víte co, pane dirigente? Já vám něco řeknu... Víte, že mě vůbec nezajímá, že mou operu nenastudujete? Věřím, že brzy najdu jiný a významnější orchestr, který bude na rozdíl od vás pyšný, že mou hru zrealizoval, a bude mu také mnohem větší ctí se mnou spolupracovat... A vydělám tím rovněž mnohem více peněz než s vámi!

BEDŘICH Počkejte... Co si to...? Neukvapujte se v závěrech, mohlo by vás to celé mrzet! Copak vy si myslíte, že ta slátanina je něco extra? A pro nedostatek pokory, vy nevidíte nebo jste zapomněl na celá ta naše léta společně budované spolupráce z minulosti?

ALEŠ A vlastně, víte co, je mi úplně jedno, jestli mou operu někdy někdo vůbec zrealizuje, protože já jsem o jejích kvalitách přesvědčen víc než dost, a to přeci stačit musí! Jsou mnohem důležitější věci než marná sláva! A ujišťuji vás, že vás to v budoucnu bude ještě mrzet!

BEDŘICH No nějak jste se rozjařil... Posud jste byl vždycky takový vážný a zasmušilý a najednou si vyskakujete... Co to s vámi dneska je?

ALEŠ Jak říkám, jednou vás překvapím! Ještě o mně

uslyšíte, jen vás chci ujistit, že dnes jsme se viděli naposled!

Tma. Světlo. Ložnice Cyrila a Brigity. Svítí jen lampička na nočním stolku.

BRIGITA ... Nevím, dělá mi starosti... Už více jak tři čtvrtě roku se neukázal...

CYRIL Myslíš snad... že mohl spáchat sebevraždu?

BRIGITA To nemůžeme vyloučit, Cyrile, ale na sebevraždu jsem zralá tak akorát já! To, co se v poslední době děje ve škole, už přesahuje všechny meze. Jejich spolužáci jsou čím dál drzejší a agresivnější a dělají si svůj terč ze slabších dětí. Boris ani Dora za to však nemohou, mají nejlepší výsledky ve škole, a možná proto tím terčem jsou. Nasadila jsem si nové, silnější léky, ale jestli to tak půjde dál, miláčku, skončím v blázinci. Ono vysvětlovat takřka dennodenně našim ratolestem, že za to nemůžou, protože se jim někdo posmívá, není vůbec žádný med. A jako bych snad taky už začala slyšet nějaké hlasy nebo brala připomínky ostatních nějak vážně... Všechno se mi to v různých souvislostech sbírá dohromady a jako by se to ještě navíc s tím výsměchem, o kterém mluvím i řada mých schizofreniků, vtlačilo kompletně i do mojí hlavy... Jako v té opeře od našeho skladatele nebo jako s tou jeho nymfou...

CYRIL Neber si to tak, moc to prožíváš. A není to zdaleka tak hrozné, jak popisuješ. Prostě tomu jen podléháš... Ale slibuju, že zítra do školy zajdu znovu

a promluví si s ředitelkou. Něco se musí změnit.

BRIGITA Jsi hodný, ale já si pro jistotu беру čtrnáctidenní dovolenou a ty zkus ještě zjistit něco o tom hudebníkovi. Stejně jsem se ho potřebovala na něco zeptat...

CYRIL Říkal jsem, že nebere telefon nebo je nedostupný.

BRIGITA Možná už taky nepotřebuje naši léčbu nebo se uzdravil. Každopádně měl domluvené kontroly a měl se dostavit.

CYRIL Nemyslím si, že by se vyléčil. On je patologický případ, i když na to od pohledu nevypadá.

BRIGITA Nechej toho a pojd' spát.

CYRIL Dobrou.

Cyril zhasne lampičku. Tma.

BRIGITA Dobrou.

Světlo. Místnost reprodukční specialistky Anastázie. Zaklepání na dveře. Anastázie jde otevřít, aby se ujistila, kdo má v úmyslu vejít.

ANASTÁZIE No pojd'te rychle a buďte potichu, ať nás nikdo nevidí ani neslyší.

Zmatený Aleš si sedne.

Volala jsem vám, protože... Jak dobře víte, tak zhruba před deseti měsíci jsem vám psala zprávu, že vaše chřímě bylo použito a darováno jednomu

neplodnému páru, který se více než čtyři roky neúspěšně pokoušel o miminko. Vaše sémě tedy bylo nejen použito, ale i se uchytilo!

ALEŠ Na čem?

ANASTÁZIE Na ničem! Ve vajíčku.

ALEŠ Ano?

ANASTÁZIE Zkoušeli i asistovanou reprodukci, ale až při testech se prokázalo, že muž z onoho páru je neplodný. Jeho žena je však zcela zdravá a před několika dny – a to je ta zpráva – se jí narodila zcela vitální holčička!

ALEŠ Ano?

ANASTÁZIE A ta je vaše!

ALEŠ Mám radost. Budu ji moci uvidět?

ANASTÁZIE Veškeré tyto informace jsem zjistila potají a už teď velmi riskuji. Proto vás musím varovat, že v této fázi jsme zcela skončili. Nemůžu už pro vás nic dalšího – ani za úplatky – udělat. Mohlo by to přerůst v nějaké fiasko a já si nemůžu při své situaci dovolit něco takového.

ALEŠ Přijměte tedy jako poděkování ještě tento malý dárek (*opět předá obálku*).

ANASTÁZIE Děkuji. To mé rodině velmi pomůže. Ale vy mi teď musíte slíbit, že o celém tomto čmouchání nikomu nic nevyzradíte.

ALEŠ Slibuji.

ANASTÁZIE Stejně mě tak ubezpečíte o tom, že v žádném případě nebudete slídit ani po té náhradní rodině.

ALEŠ Slibuji.

ANASTÁZIE Ted' běžte, rychle a at' si vás pokud možno nikdo nevšímne.

ALEŠ A jak se jmenuje má dcera?

ANASTÁZIE Nevím, běžte! Sbohem.

Tma. Světlo. Aleš vychází ze dveří.

ALEŠ Nemusí pršet, stačí, když kape... Je mi úplně jedno, že moje opera se nedočká svého uvedení, ale já – jsem táta! Jsem táta! Děkuji ti, múzo!

Tma. Konec.

Alešův dovětek ze záznamu po hudební stopě z jeho opery (použití je na zvážení režiséra):

ALEŠ Obešel jsem snad všechny doktory a specialisty, a tak mám trochu pocit, že se vším jsem si musel nakonec poradit sám.... Nechodíme všichni jen s nějakou nálepkou, že se můžeme živit něčím, o čem absolutně nic nevíme? Nejsou naše problémy zakořeněny někde úplně jinde? Není naše společnost už náhodou dost zkažená, na tu potřebu neustále se k něčemu naprosto svobodně

vyjadřovat nehledě?

Bud' A, B nebo C. Víc možností není. Co je pro někoho smyslem života, může být pro druhého nedostupné, a naopak. Velmi talentovaní lidé bývají zpravidla také velmi nemocní anebo je provází nějaká jiná třináctá komnata – tabu, které se bojí před ostatními odhalovat. A ze strachu o to, aby nepřišli o své postavení, svůj soukromý život tají a navenek se snaží působit coby nedobytná pevnost. Když však jejich křehkou schránku někdo naťukne, většinou se zasaženému již nedaří zpětně svoji masku, tedy ochranu před ostatními, znovu posílit. Jsou však i takoví, kteří pro svou rodinu a pro své nejbližší udělají vše a jsou schopni za ně obětovat i svou kariéru. To by mohl být i náš zcela ojedinělý, uměle vykonstruovaný a v podstatě nereálný hrdina, hudební skladatel Aleš, který v souboji sám se sebou hledá cestu, jak vzdorovat světu, který je díky jeho nemoci nastaven proti němu. Jak si své místo na slunci obhájí a za cenu jakých ústupků, to je věc diskuse; rozhodně ale tady tento člověk je, existuje a má právo, stejně jako ostatní bytosti, na svůj život. Postava Aleše se však vyznačuje znaky seabemrškačství a zbytečně se trápí, a proto, aby si svůj post tento (anti)hrdina vydobyl, musí dělat nezvyklé kroky, které jsou pěstmi na očích „normální“ veřejnosti.

Slovo autora:

„Tuto hru jsem napsal ve svých 36 letech jako poslední, resp. jako poslední ‚výkřik do tmy‘ (toto je vlastně Alešovo šťastné nebo naopak zoufalé zvolání na konci hry), na jehož základě reflektuji a obhajuji svou ostatní dosavadní tvorbu. Nikdy jsem se se svým počínáním nesešel s přílišným pochopením ze strany čtenářské či divácké veřejnosti a moje hry se zatím nedočkaly mnoha úspěšných realizací, protože mimo jiné nejsou ani svými závažnými či neobvyklými tématy koncipovány pro komerční úspěch – nejen proto, že by postrádaly vtip; jsou totiž veskrze sarkastické... Přesto беру psaní jako terapii a na názoru ostatních, jak vnímají mou tvorbu, si příliš nepotrpím...“

Autorem textu je Jiří Zygma

Vydáno neziskovou organizací
Quadrom z. s. v Ostravě r. 2017. 38 s.

ISBN 978-80-906696-2-8

quadrom.eu